

Archeologisch vooronderzoek Stasegem – Steenbrugstraat

Natasja Reyns, Lies Dierckx en Annick Van Staey

Bornem
2013

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba 107

Aard onderzoek: Prospectie
Vergunningsnummer: 2012/335 tris
Naam aanvrager: Natasja Reyns
Naam site: Stasegem – Steenbrugstraat

Opdrachtgevers: Hyboma nv, Wilgenlaan 39, B-8610 KORTENMARK
Opdrachtnemer: All-Archeo bvba, Barelveldweg 4, B-2880 BORNEM
Terreinwerk: Natasja Reyns, Lies Dierckx en Jordi Bruggeman
Administratief toezicht: Sam De Decker, Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Jacob van Maerlantgebouw,
Koning Albert I-laan 1/2 bus 92, B-8200 BRUGGE (Sint-Michiels)

Rapportage: All-Archeo bvba
Determinaties: dra. Natasja Reyns

All-Archeo bvba
Barelveldweg 4
B-2880 Bornem

info@all-archeo .be
0478 36 57 07
0498 15 84 40

D/2013/12.807/8

© All-Archeo bvba, 2013

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek. De aanbevelingen dienen louter ter advisering van het bevoegde gezag, zijnde het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Inhoudsopgave

1 INLEIDING.....	5
2 PROJECTGEGEVENS EN AFBAKENING ONDERZOEK.....	7
2.1 Afbakening studiegebied.....	7
2.2 Aard bedreiging.....	8
2.3 Onderzoeksopdracht.....	8
3 BESCHRIJVING REFERENTIESITUATIE.....	11
3.1 Landschappelijke context.....	11
3.1.1 Topografie.....	11
3.1.2 Hydrografie.....	11
3.1.3 Bodem.....	12
3.2 Beschrijving gekende waarden.....	14
3.2.1 Historische gegevens.....	14
3.2.2 Archeologische voorkennis.....	16
4 TERREINONDERZOEK.....	19
4.1 Toegepaste methoden & technieken.....	19
4.2 Noordelijke zone.....	19
4.3 Zuidelijke zone.....	21
4.4 Afgebakende sites.....	23
4.5 Besluit.....	23
5 WAARDERING.....	25
5.1 Noordelijke zone.....	25
5.2 Zuidelijke zone.....	25
6 ANALYSE VAN DE GEPLANDE SITUATIE: EFFECTEN.....	27
7 AANBEVELINGEN.....	29
7.1 Adviezen.....	29
8 BIBLIOGRAFIE.....	31
8.1 Publicaties.....	31
8.2 Websites.....	31
9 BIJLAGEN.....	33
9.1 Lijst van afkortingen.....	33
9.2 Glossarium.....	33
9.3 Archeologische periodes.....	33
9.4 Plannen en tekeningen.....	33
9.5 Harrismatrix.....	34
9.6 CD-rom.....	35

1 Inleiding

Ter hoogte van een aantal terreinen in de Steenbrugstraat te Stasegem (Harelbeke) wordt in de toekomst een verkaveling gerealiseerd door Terra2. In het kader hiervan adviseerde Onroerend Erfgoed de uitvoering van een archeologische diepteprospectie om een inschatting te maken van de eventuele aanwezigheid van waardevolle archeologische resten.

Deze opdracht werd op 1 augustus 2012 aan All-Archeo bvba toegewezen en werd uitgevoerd in twee fasen. Het terreinwerk werd uitgevoerd op 20 en 21 november 2012, onder leiding van Natasja Reyns en met medewerking van Lies Dierckx en Jordi Bruggeman. De bedoeling van het onderzoek was om binnen het plangebied archeologisch erfgoed te karteren en het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed te lokaliseren, te interpreteren en te waarderen. Op die manier kan advies uitgebracht worden over eventuele vervolgstappen met betrekking tot het archeologisch vrijgeven van het plangebied en het definiëren van eventuele sites die verder onderzocht dienen te worden.

De eindbeslissing over het vrijgeven van de gronden en/of archeologisch vervolgonderzoek ligt bij Agentschap Onroerend Erfgoed.

2 Projectgegevens en afbakening onderzoek

2.1 Afbakening studiegebied

Het projectgebied is gelegen in de provincie West-Vlaanderen, gemeente Harelbeke, deelgemeente Stasegem (Fig. 1), percelen 405B en 410B (kadaster Afdeling 2 Sectie B). Het onderzoeksgebied beslaat een oppervlakte van circa 1,65 ha en is volgens het gewestplan gelegen in woongebieden (0100).

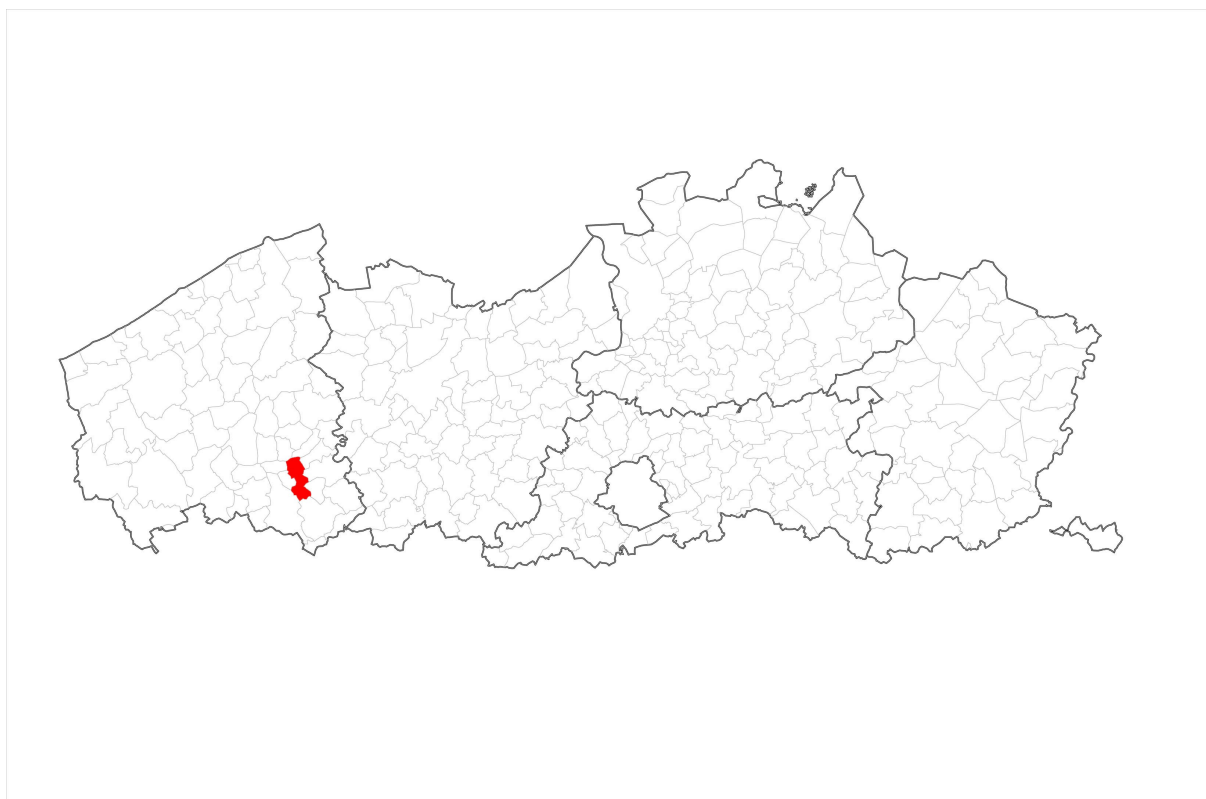

Fig. 1 Situeringsplan Harelbeke

- Administratieve gegevens met betrekking tot de locatie van het onderzoek:
 - Provincie: West-Vlaanderen
 - Locatie: Stasegem (Harelbeke)
 - Plaats: Steenbrugstraat
 - x/y Lambert 72-coördinaten:
 - 76128, 169619
 - 76215, 169635
 - 76282, 169490
 - 76193, 169456

Fig. 2: Kleurenfoto onderzoeksgebied (maps.google.be)

Het projectgebied (Fig. 1) is gelegen ten oosten van het industrieterrein Harelbeke-Stasegem.

Het onderzoeksterrein wordt begrensd door de Steenbrugstraat in het noorden, de Beneluxlaan in het oosten en het zuiden en de Reinaertstraat in het westen.

2.2 Aard bedreiging

De terreinen worden in de toekomst ontwikkeld in functie van woningbouw (Fig. 2). Dit impliceert dat het bestaande bodemarchief grondig verstoord zal worden. Daarom werd een prospectie met ingreep in de bodem aanbevolen, zodat een inschatting kan gemaakt worden van eventueel op het terrein aanwezige archeologische waarden, alvorens de werken met betrekking tot de verkaveling van start mogen gaan.

2.3 Onderzoeksopdracht

De bedoeling van het onderzoek is het vaststellen van de eventuele aanwezige archeologische waarden en deze in relatie tot hun context te interpreteren en zo correct mogelijk te waarderen om de gevolgen van de geplande bedreiging te kunnen inschatten. Hieruit moet dan een advies voortvloeien met betrekking tot de

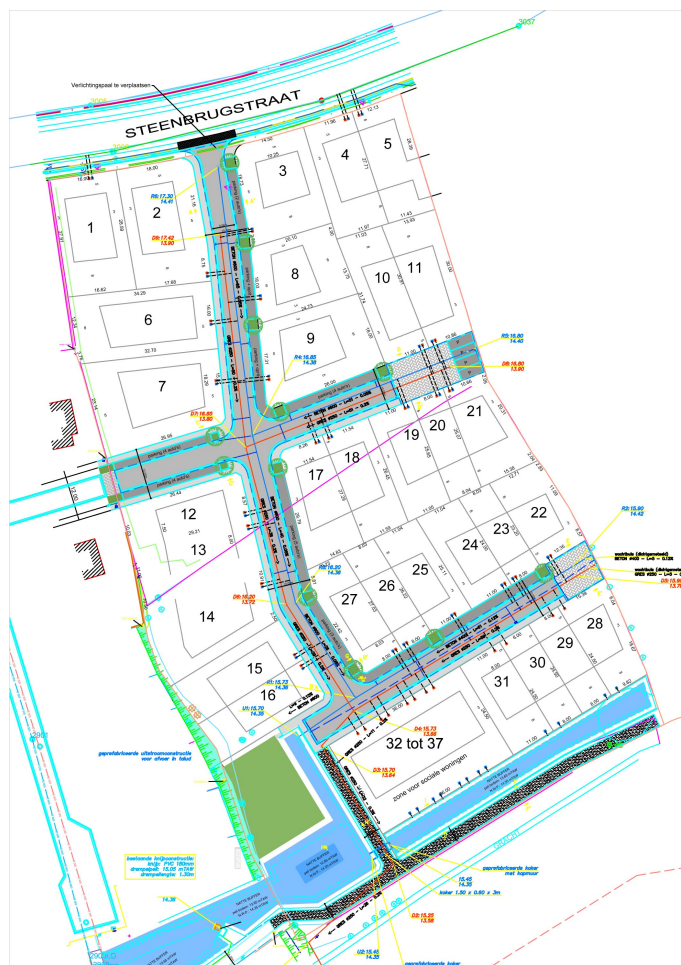

Fig. 3: Ontwerpplan

moet dan een advies voortvloeien met betrekking tot de

volgende stappen. Dit kan het vrijgeven van de terreinen of de noodzaak van een eventueel vervolgonderzoek omvatten. Om een weloverwogen waardering te kunnen voorstellen, is een prospectie met ingreep in de bodem aangewezen.

Een aantal vragen dienden in het bijzonder beantwoord te worden:

- zijn er sporen aanwezig?
- zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- op welk(e) niveau(s) bevinden de sporen zich?
- maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, welke aspecten verdienen hierbij bijzondere aandacht?

3 Beschrijving referentiesituatie

3.1 Landschappelijke context

3.1.1 Topografie

Op de topografische kaart is het gebied gelegen tussen 15 m en 17,5 m TAW (Fig. 4). Het hoogste punt in de omgeving is gelegen op de Keizershoek, in het zuiden van Stasegem. Op het terrein is een sterk hoogteverschil waar te nemen. Daarbij is het hoogste punt van het onderzoeksterrein gelegen aan de Steenbrugstraat en het helt in zuidelijke richting sterk af, richting de vallei van de Leie.

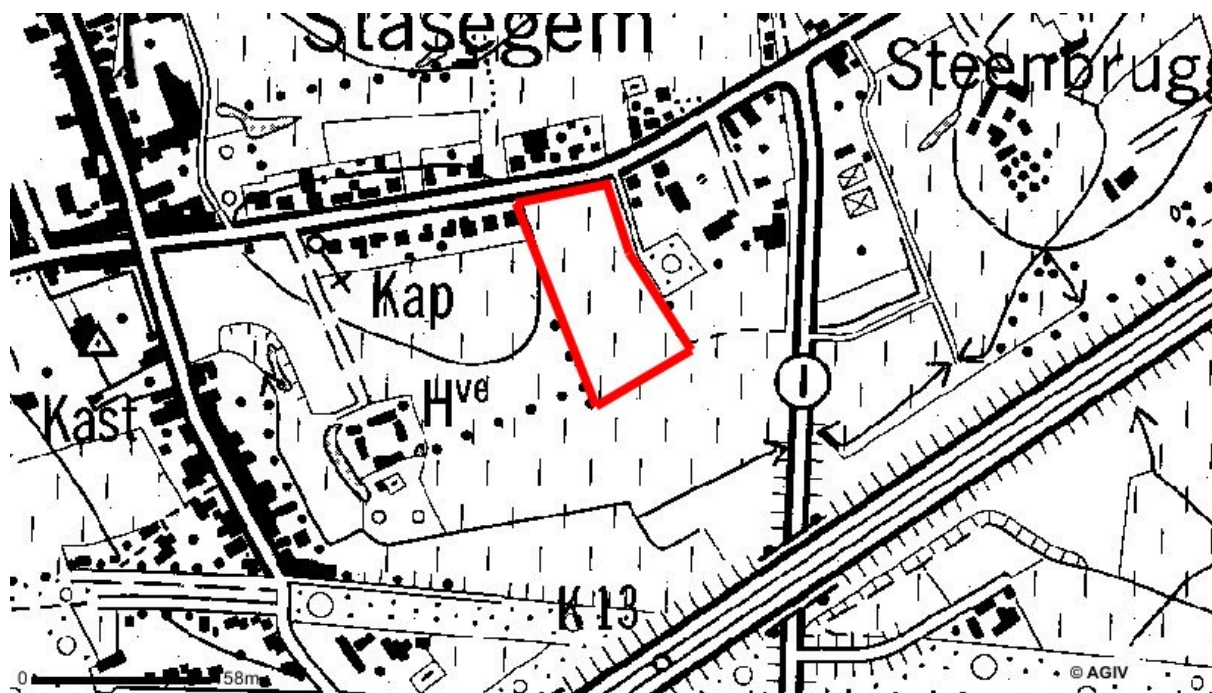

Fig. 4: Situering op de topografische kaart (<http://www.agiv.be>)

3.1.2 Hydrografie

Het onderzoeksgebied is gelegen in het Leiebekken. Ten oosten van het onderzoeksgebied bevindt zich een secundaire waterloop, de Pluimbeek, Plaatsbeek of Pietjepatersbeek. In het zuidoosten lopen nog twee naamloze waterwegen. Ten noorden van het terrein liggen het natuurgebied de Gavers en de Gaverbeek.

Fig. 5: Hydrografische kaart (<http://www.agiv.be>)

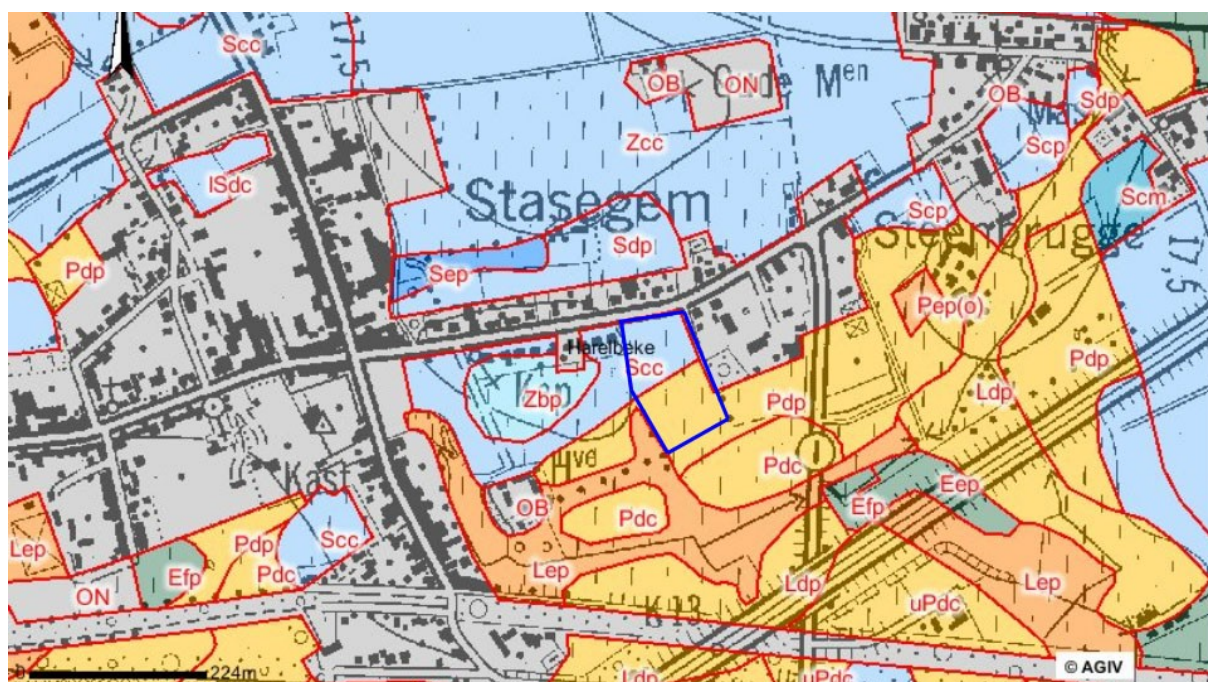

Fig. 6: Bodemkaart (<http://www.agiv.be>)

3.1.3 Bodem

Het gebied is gelegen in de Zandleemstreek. De geologische ondergrond van het terrein bestaat uit de Lid van Moen (KoMo), gekenmerkt door grijze klei tot silt, kleihoudend en met *Nummulites planulatus*.¹

¹ <http://dov.vlaanderen.be>

In het noorden van het onderzoeksgebied is de bodem is weergegeven als een matig droge lemige zandbodem met sterk gevlechte, verbrokkelde textuur B horizont (Scc). De zuidelijke helft van het terrein bestaat uit een matig natte lichte zandleembodem zonder profiel (Pdp). In het zuiden wordt het terrein begrensd door een zone met een natte zandleembodem zonder profiel (Lep) en in het noordoosten door een bebouwde zone met kunstmatige gronden (OB) (Fig. 6).

Op het terrein kon op vlak van bodemopbouw een duidelijk verschil gemaakt worden tussen de noordelijke zone (ten noorden van de gracht) en de zuidelijke zone (ten zuiden van de gracht). In de noordelijke zone bestaat de bodemopbouw uit een dikke A-horizont of ploeglaag, met een dikte van 40 tot 60 cm. Daaronder bevond zich een oudere ploeglaag, die sterk varieerde in dikte. Aan de zijde van de Steenbrugstraat was de A2-horizont slechts enkele centimeter dik (Fig. 8), terwijl deze meer naar het zuiden toe een dikte van 40 cm kon hebben (Fig. 7). De moederbodem bestaat uit een droge, goed drainerende zandbodem. In tegenstelling tot de vermelding op de bodemkaart, werd tijdens het onderzoek geen lemige fractie vastgesteld.

Fig. 7: WP1PR1

Fig. 8: WP2PR1

Binnen het grootste deel van de noordelijke zone bevond het archeologisch niveau zich op een gemiddelde diepte van 60 cm. In het uiterste zuiden van deze zone, nabij de gracht, zakke het archeologisch niveau sterk, waardoor het zich bevond op een diepte van 70 cm tot 1 m. Dit omvat echter slechts een beperkt deel van de noordelijke zone. Het archeologisch niveau bevindt zich in deze zone tussen 15,72 en 17,24 m TAW. Het dikkere pakket dat zich in het zuiden van de noordelijke zone bevindt, lijkt het gevolg te zijn van een natuurlijke ophoging. Deze hypothese wordt ondersteund door het onnatuurlijke hoogteverschil met het terrein achter de gracht. Deze ophoging lijkt echter een gunstige invloed gehad te hebben op de bewaringstoestand van het bodemarchief.

In de zuidelijke zone werd eveneens de aanwezigheid van een A1-horizont, gevolgd door een A2-horizont vastgesteld, die gelegen is op de C-horizont (Fig. 9). De moederbodem is in de zuidelijke zone behoorlijk nat en vrij tot zeer lemig, en sluit beter aan bij de omschrijving op de bodemkaart dan de bodem in de noordelijke zone. De A2-horizont lijkt zich hier echter gevormd te hebben in een pakket colluvium. De A1-horizont heeft in deze zone een dikte van 30 tot 50 cm en de A2-horizont heeft een dikte van 30 à 40 cm. Het archeologisch niveau bevindt zich in deze zone op een diepte van 60 tot 90 cm, waarbij het niveau zich het diepst bevindt in het oostelijke

Fig. 9: WP8PR1

deel van deze zone. Het archeologisch niveau bevindt zich in deze zone tussen 14,27 en 15,28 m TAW.

3.2 Beschrijving gekende waarden

3.2.1 Historische gegevens

Stasegem is een deelgemeente van Harelbeke. De oudste vermelding van de naam Harelbeke zou dateren uit 629. In de middeleeuwen lag het grondgebied van het huidige Harelbeke vermoedelijk deels in het Methelawoud dat zich uitstreekte over Beveren-Leie (Waregem), Desselgem (Waregem) en Deerlijk en uitlopers had naar Waregem en Harelbeke. Het woud werd in de loop van de 11de en 12de eeuw gerooid in functie van landbouw. Vermoedelijk bestond reeds in het begin van de 9de eeuw een eerste bidplaats te Harelbeke. Op het einde van de 9de eeuw maakte graaf Boudewijn II (863-918) gebruik van de verzwakking van het Karolingische rijk om Harelbeke samen met andere staatseigendommen aan te slaan als persoonlijk bezit. Mstreeks 1100 werd Harelbeke tot grafelijke stad uitgeroepen. Aan het kruispunt van de wegen Harelbeke-Zwevegem en Kortrijk-Oudenaarde ontstond een klein gehucht, waarvan de naam Stasegem vanaf de 15de eeuw voorkomt.

De oudst gekende weergave van Harelbeke verschijnt op de kaart van Deventer (1560). In Harelbeke-buiten liggen verschillende hofsteden die het centrum vormen van de heerlijkheden. Het omwalde goed "Te Halle" (Stasegemsesteenweg) omvatte in de 16de eeuw een zestal gebouwen, land, meersen, bos, weiden en grachten. Het goed "Te Stasegem", gelegen op de hoek van de Generaal Deprezstraat en de Steenbrugstraat, was een rentehoeve, die afhing van de heerlijkheid Reynaertsvliete en ook in de 16de eeuw al vermeld wordt.²

Fig. 10: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (<http://www.ngi.be>)

Op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), kan gezien worden dat het projectgebied gelegen is in landbouwgebied (Fig.

² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/25008>

10). Ook op de Atlas der Buurtwegen uit circa 1841 is geen bewoning op het terrein te zien (Fig. 11). Op beide kaarten lijken de vroegere perceelsgrenzen bovendien overeen te stemmen met de huidige perceelsgrenzen.

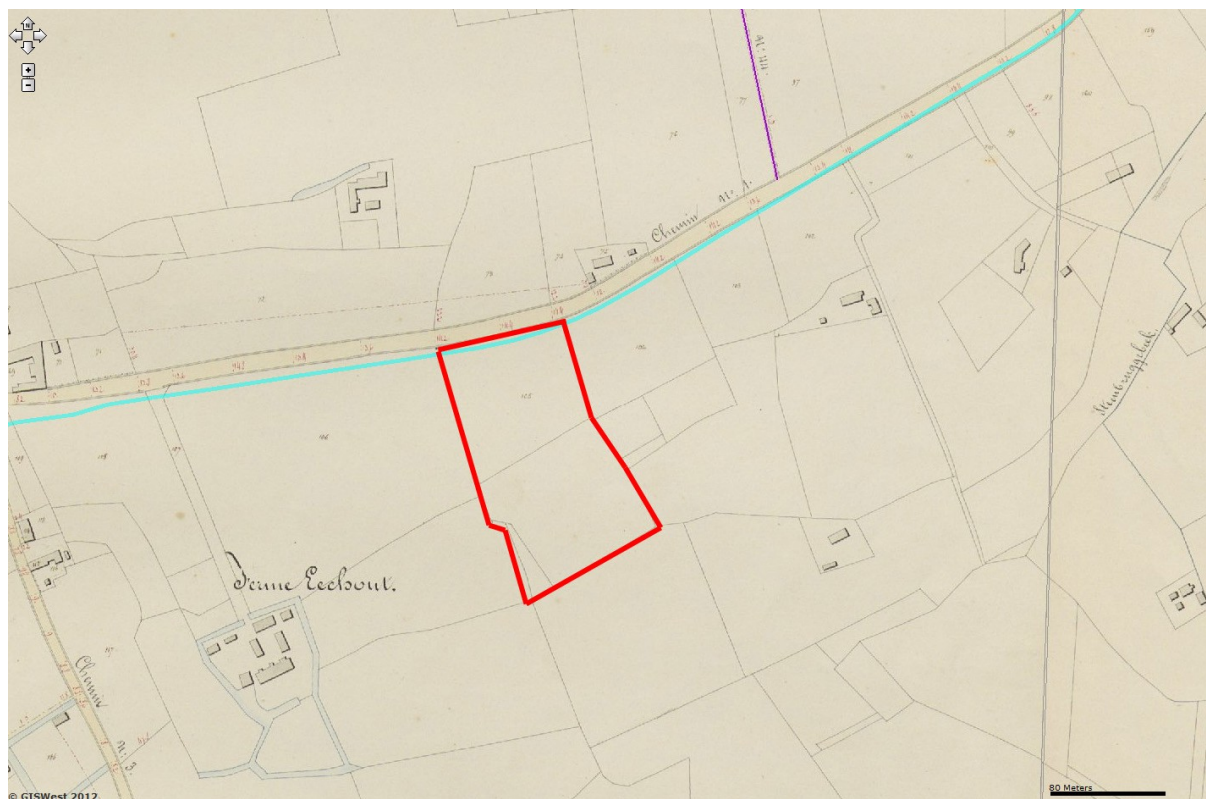

Fig. 11: Atlas der Buurtwegen (<http://www.geoloket.be/giwestnl>)

Fig. 12: Detail luchtfoto Harelbeke 1949 (Nationaal Geografisch Instituut)

Tot slot werd nog een luchtfoto opgevraagd die dateert na de Tweede Wereldoorlog. Aangezien de regio gebombardeerd is, kunnen hierop een groot aantal bomkraters gezien worden, ook in de omgeving van het onderzoeksterrein. Op het onderzoeksterrein zelf zijn op de foto echter geen bomkraters te zien (Fig. 12).

3.2.2 Archeologische voorkennis

Nabij het projectgebied zijn volgens de Centraal Archeologische Inventaris (Fig. 12) enkele archeologische waarden aanwezig:

In de directe omgeving:

- 75117: Vlak bij het onderzoeksterrein aan de oostzijde werd een afvalput of beerput uit de ijzertijd aangetroffen.
- 74567: Ter hoogte van Steenbrugstraat 14 is een laatmiddeleeuwse site met walgracht gelegen, waarvan de omgrachting en de gebouwen deels zijn bewaard.
- 74568: In de Brouwerijstraat 36 was een hoeve uit de 18de eeuw te situeren. Het gaat om een omwalde hoeve die zichtbaar is op een kaart uit het landboek van Harelbeke-buiten, opgemaakt in 1768 door landmeter Frans De Bal.

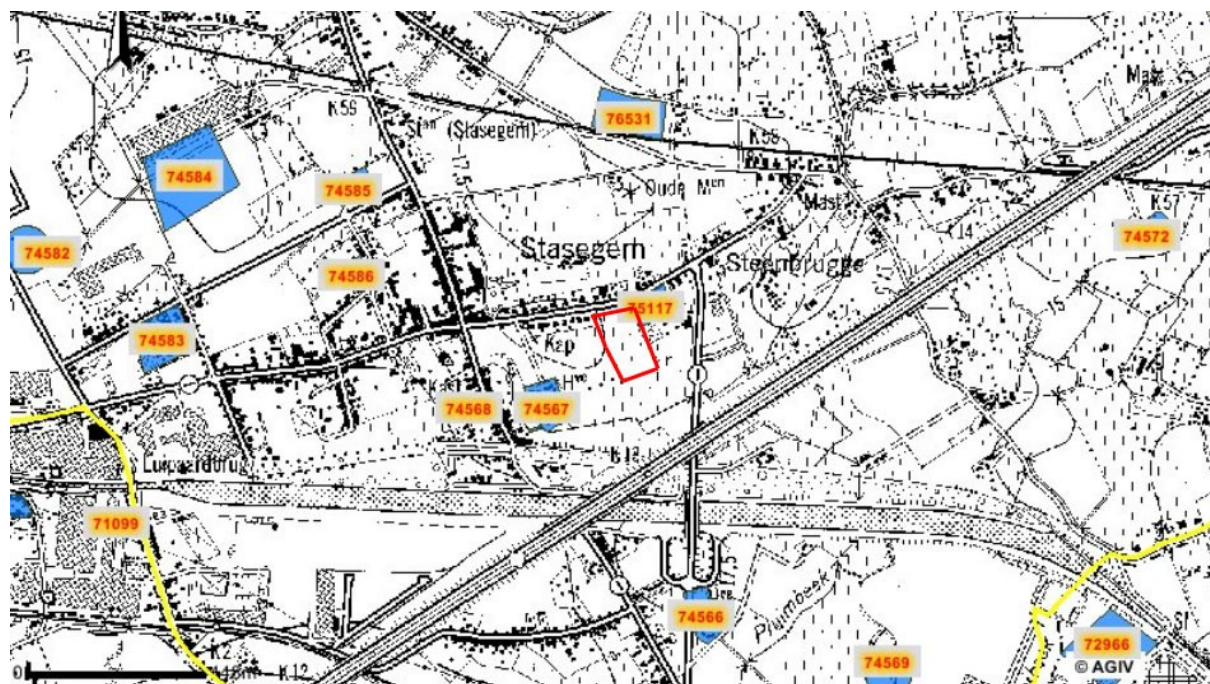

Fig. 13: Centraal Archeologische Inventaris ([http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/cai/?startup=zg\(34013\)#](http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/cai/?startup=zg(34013)#))

Uitgebreide omgeving:

- 76531: Aan de zuidzijde van het recreatiedomein De Gavers werd een vondstenconcentratie van lithisch materiaal aangetroffen, bestaande uit een gepolijste bijl, afslagen, klingen, microklingen, een kernrandkling, een eindschrabber, een boor op kernflank en een geretoucheerde afslag. De datering is onzeker, maar is vermoedelijk finaal Paleolithicum.
- 74572: Het goed Te Retiavre of Te Rechiaver is een laatmiddeleeuwse site met walgracht, waarvan een aanzienlijk deel van de gracht is bewaard.
- 72966: De laatmiddeleeuwse site met walgracht in de Deerlijkstraat te Zwevegem is nu overbouwd.

- 74569: De laatmiddeleeuwse site met walgracht in de Blokkestraat te Harelbeke is nu overbouwd.
- 74566: In de Beneluxlaan was eveneens een laatmiddeleeuwse site met walgracht gelegen, waarvan de omgrachting niet is bewaard.
- 71099: In een pannenbakkerij nabij de Luipaardbrug werd een waterput aangetroffen, gemaakt uit een uitgeholde eikenstronk. De vondsten omvatten stenen en fragmenten van Romeins aardewerk.
- 74583: Van de laatmiddeleeuwse site met walgracht in de Stijn Streuvelsstraat is niets bewaard.
- 74586: ook van de laatmiddeleeuwse site met walgracht in de Ommegangstraat is niets bewaard.
- 74585 en 74584: Laatmiddeleeuwse sites met walgracht in de Politieke Gevangenenstraat.
- 74582: Laatmiddeleeuwse site met walgracht in de Venetiëlaan.

Verder werden nog resten van een landelijke Gallo-Romeinse nederzetting aangetroffen op de terreinen van het bedrijvenpark Evolis in Kortrijk en Harelbeke,³ en aan de Dennenlaan en Collegelaan in Harelbeke werd een deel van de Romeinse *vicus* onderzocht.⁴ Beide sites worden nader toegelicht in het hoofdstuk waardering.

Het projectgebied en de omgeving ervan bevatten diverse gekende archeologische waarden. De vondsten uit de steentijd, de metaaltijden, de Romeinse tijd, de middeleeuwen en de postmiddeleeuwen in de omgeving wijzen op een groot potentieel voor resten uit deze periodes.

3 Messiaen *et al.* 2008: 105-106

4 Deconynck *et al.* 2012: 21-27

4 Terreinonderzoek

4.1 Toegepaste methoden & technieken

De totale af te graven oppervlakte bedroeg minstens 12,5 % van het te prospecteren terrein, respectievelijk 10 % door middel van proefsleuven en 2,5 % door middel van kijkvensters en/of dwarsseuven. De bovengrond werd verwijderd tot op het archeologisch leesbare niveau, bepaald door de leidinggevende archeoloog.

Tijdens het onderzoek werd de methode van continue sleuven gebruikt:

- parallelle proefsleuven ononderbroken over het volledige terrein;
- de afstand tussen de proefsleuven bedroeg niet meer dan 15 m (van middenpunt tot middenpunt);
- de minimale breedte van een sleuf was één graafbak breed, in dit geval 1,80 à 2 m.

Alle sporen, werkputten en minstens één representatief bodemprofiel per werkput werden fotografisch vastgelegd. De profielen werden zo gekozen dat een overzicht verkregen werd van de bodemopbouw van het volledige onderzoeksgebied. Daarnaast werden alle hoofdmeetpunten, proefsleuven, vlakken, profielen, sporen en aanlegvondsten topografisch ingemeten.

Het projectgebied omvat een oppervlakte van circa 1,65 ha. Het onderzoek geeft volgende getallen als resultaat:

- Onderzoekbare zone: 16500 m²
 - Te onderzoeken zone door middel van proefsleuven = 10 % of 1650 m²
 - Te onderzoeken zone door middel van kijkvensters en dwarsseuven = 2,5 % of 413 m²
- Onderzochte oppervlakte:
 - Aantal aangelegde werkputten: 12 = 1994 m²
 - Aantal aangelegde kijkvensters en dwarsseuven: 5 = 866 m²

4.2 Noordelijke zone

Greppel

In de noordelijke zone van het onderzoeksgebied werd enkel in het zuiden van deze zone een greppel aangetroffen. De greppel heeft een homogene grijze vulling, een gemiddelde breedte van 36 cm en een noordwest-zuidoost oriëntatie. Mogelijk is de greppel te beschouwen als de afbakening van een erf. Vondstmateriaal uit de greppel omvat twee wandfragmenten handgevormd aardewerk met een dikte van 5 en 13 mm en een randfragment van een *dolium*, dat te dateren is in de Romeinse tijd.

Fig. 14: WP3S7

Kuilen

Eén van de beperkte sporen die in deze zone gedetermineerd konden worden als een kuil, is WP3S8. Dit ronde spoor heeft een grijsbruine gevlekte vulling en een diameter van 1,26 m. Het spoor is U-vormig met steile, licht uitstaande randen en heeft een maximale bewaarde diepte van

45 cm. Zowel in het vlak als in de doorsnede werd een scherp handgevormd aardewerk aangetroffen, van respectievelijk 6 en 10 mm dik. Hierdoor lijkt het spoor te dateren in de ijzertijd of Romeinse tijd.

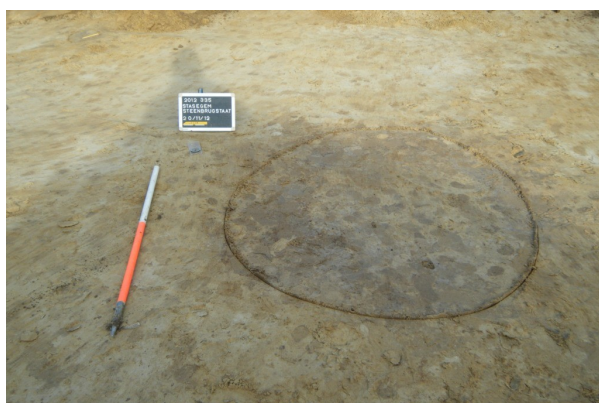

Fig. 16: WP3S8

Fig. 15: Doorsnede van WP3S8

Paalsporen

In de noordelijke zone werden twee spijkers aangetroffen. Het gaat telkens om vierpostenspijkers. De eerste spijker werd aangetroffen in het kijkvenster ter hoogte van werkput 2. Deze spijker heeft zijden van 2,5 bij 2,4 m en heeft een noordwest-zuidoost oriëntatie. De eigenlijke paalsporen zijn rond, hebben een lichte grijsbruine gevlekte vulling en een gemiddelde diameter van 30 cm. Een tweede spijker werd aangetroffen in het kijkvenster ter hoogte van werkput 3. Deze structuur is iets kleiner en heeft zijden van 1,4 bij 1,35 m. Het heeft eveneens een noordwest-zuidoost oriëntatie. De paalsporen hebben een grijsbruine gevlekte vulling en een gemiddelde diameter van 33 cm.

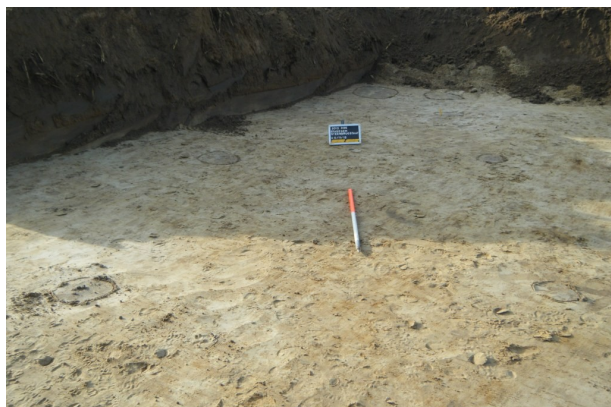

Fig. 17: Spijker in het kijkvenster van werkput 2

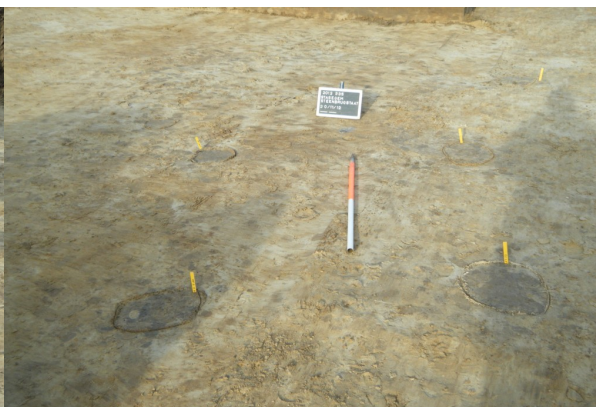

Fig. 18: Spijker in het kijkvenster van werkput 3

Ook ter hoogte van het kijkvenster in werkput 5 werden nog diverse paalsporen aangetroffen. In de noordoostelijke hoek van deze werkput werden enkele paalsporen aangetroffen met een rechtlijnige zetting ten opzichte van elkaar. Daaruit ontstaat het vermoeden dat zich hier nog een structuur bevindt, maar de precieze aard en uitlijning ervan is vooralsnog onduidelijk. De ronde sporen hebben een diameter van omstreeks 65 cm. Eén van deze sporen, WP5S19, werd gecoupeerd. Dit spoor bleek in doorsnede komvormig en had een maximale bewaarde diepte van 18 cm.

Verspreid over de hele noordelijke zone werden sporadisch nog gelijkaardige sporen aangetroffen. Een voorbeeld is WP6S2, een rond paalspoor met een diameter van 62 cm en een

grijze gevlekte vulling. Het spoor bleek in doorsnede komvormig en heeft een maximale bewaarde diepte van 20 cm.

Fig. 19: WP6S2

Fig. 20: Doorsnede van WP6S2

4.3 Zuidelijke zone

Greppels

In de zuidelijke zone werden diverse greppels aangetroffen. Ze hebben er een noordwest-zuidoost oriëntatie of een noordoost-zuidwest oriëntatie. De greppels hebben over het algemeen een homogene bruine vulling. De greppels hebben een breedte tussen 55 cm tot circa 13,5 m. De aanwezigheid van de diverse greppels in deze zone is niet vreemd, gezien de duidelijk nattere eigenschappen van de bodem.

Fig. 21: WP7S1

Fig. 22: WP8S1

Fig. 23: WP11S2

Fig. 24: WP11S3

Vondstmateriaal is afkomstig uit WP11S2, waar twee wandfragmenten hard gebakken grijs aardewerk aangetroffen werden, die te dateren zijn in de middeleeuwen of nieuwe tijd. WP11S3 leverde een wandfragment handgevormd aardewerk op met een dikte van 8 mm. Hierbij is het echter mogelijk dat de scherf zich in een secundaire context bevindt.

Kuilen

In de zuidelijke zone werden twee clusters van enkele kuilen aangetroffen. Een eerste cluster omvat de sporen WP8S4-6. Het gaat om rechthoekige tot onregelmatige kuilen met een bruingrijze gevlekte vulling. De grootste kuil, WP8S6, heeft een lengte van 1,95 m, een breedte van 65 cm en een maximale bewaarde diepte van 22 cm.

In werkput 10 werd eveneens een cluster van drie kuilen aangetroffen, WP10S2-4. Deze kuilen hebben een ronde tot onregelmatige vorm en een bruine gevlekte vulling. Ze zijn beperkter in omvang en hebben een lengte van 38 cm en een breedte van 13 tot 34 cm.

Fig. 25: WP8S6

Fig. 26: Doorsnede van WP8S6

Fig. 27: WP10S2-4

Fig. 28: WP9S4

Paalsporen

Paalsporen werden bijzonder beperkt aangetroffen in de zuidelijke zone, in tegenstelling tot de noordelijke zone. Het enige paalspoor, WP9S4, is vierkant, heeft een donkerbruine gevlekte vulling en zijden van 25 cm. Het spoor bevatte nog de resten van een houten paal, wat een vrij recente datering van het spoor doet vermoeden.

4.4 Afgebakende sites

Op basis van de resultaten van het terreinonderzoek, werd een site afgebakend. Deze omvat de volledige noordelijke zone en omvat de resten van minstens twee spijkers of graanopslagplaatsen. De sporen zijn op basis van vondstmateriaal te dateren in de ijzertijd of Romeinse tijd. In het zuiden van deze zone werd een greppel aangetroffen, die mogelijk te interpreteren is als een erfafbakeningsgreppel. Daarom werd de zone net voorbij deze greppel afgebakend.

In het zuidelijke deel van het terrein werden voornamelijk resten aangetroffen die te dateren zijn in de nieuwe of nieuwste tijd. De sporen houden grotendeels verband met de drainage van de vrij natte gronden. Hier is geen site af te bakenen.

4.5 Besluit

Het archeologisch vooronderzoek toont de aanwezigheid aan van menselijke activiteiten in het verleden. De aangetroffen sporen omvatten diverse structuren zoals spijkers, een palencluster en een erfafbakeningsgreppel, die te dateren zijn in de ijzertijd of Romeinse tijd. Deze zijn in hoofdzaak te situeren in het noordelijke deel van het terrein. In het zuidelijke deel van het terrein werden in hoofdzaak sporen aangetroffen die in verband staan met de drainage van de vrij natte gronden. Deze sporen zijn in hoofdzaak te dateren in de nieuwe of nieuwste tijd.

5 Waardering

5.1 Noordelijke zone

De aangetroffen sporen omvatten diverse structuren zoals spijkers, een palencluster en een erfafbakingsgreppel, die te dateren zijn in de ijzertijd of Romeinse tijd.

Beleving

Belevingswaarde in functie van schoonheid en herinneringswaarde is niet van toepassing.

Fysieke kwaliteit

De aanwezigheid van een A2-horizont in nagenoeg de volledige zone, wijst op een goede bewaring van het aanwezige bodemarchief. Dit lijkt bevestigd te worden door de afwezigheid van verstoringen en de goede bewaring van de aanwezige sporen.

Inhoudelijke kwaliteit

De tijdens het onderzoek aangetroffen resten zijn te interpreteren als bewoningssporen en zijn te dateren in de ijzertijd of Romeinse. Daarmee lijkt het aan te sluiten op de vondst van een afvalput of beerput uit de ijzertijd (CAI 75117) op het naastliggende perceel. Daaruit blijkt dat de aangetroffen sporen mogelijk deel uitmaken van een grotere site, die echter volledig overbouwd lijkt te zijn door de omliggende woningen en weginfrastructuur. In het zuiden van de noordelijke zone werd de grens van deze site vastgesteld. Gezien de omgeving van de aangetroffen resten en vermoedelijk de grotere site, waarvan deze resten deel uitmaken, reeds grotendeels verstoord blijkt, is het belang van de informatie die de aangetroffen resten uit de ijzertijd of Romeinse tijd bevatten des te groter.

Ook in de ruimere omgeving zijn reeds diverse vondsten gekend (zie ook hoger). Ze vormen een landschap, waarbinnen de tijdens dit vooronderzoek aangetroffen resten mogelijk te kaderen zijn. De twee belangrijkste referenties op dit vlak worden hier kort toegelicht. Op de terreinen van het bedrijvenpark Evolis in Kortrijk en Harelbeke werden. Op dit terrein werden de resten van een landelijke Gallo-Romeinse nederzetting aangetroffen. De vondsten wijzen globaal op een datering in de eerste helft van de 2de eeuw.⁵ Aan de Dennenlaan en Collegelaan in Harelbeke werd een deel van de Romeinse *vicus* onderzocht. Het betreft een complexe site met verschillende bewoningsfasen. De oudste sporen dateren uit het einde van de 1ste of het begin van de 2de eeuw na Chr., terwijl het einde van de bewoning er te situeren lijkt tussen 225 en 250 na Chr. De verschillende structuren en de vele vondsten wijzen op een intensief landgebruik en bewoning van de terreinen.⁶

5.2 Zuidelijke zone

In het zuidelijke deel van het terrein werden in hoofdzaak sporen aangetroffen die in verband staan met de drainage van de vrij natte gronden. Deze sporen zijn in hoofdzaak te dateren in de nieuwe of nieuwste tijd.

Beleving

Belevingswaarde in functie van schoonheid en herinneringswaarde is niet van toepassing.

Fysieke kwaliteit

De aanwezigheid van een A2-horizont in nagenoeg de volledige zone, wijst op een goede bewaring van het aanwezige bodemarchief. Deze lijkt hier binnen een groot deel van deze zone

⁵ Messiaen *et al.* 2008: 105-106

⁶ Deconynck *et al.* 2012: 21-27

bovendien gevormd te hebben in een pakket colluvium, dat het onderliggende bodemarchief heeft afgedekt en zo beschermd tegen verstorende activiteiten.

Inhoudelijke kwaliteit

De aangetroffen greppelstructuren lijken van inhoudelijke kwaliteit eerder beperkt op archeologisch vlak. Ook de aanwezigheid van de overige sporen heeft slechts een beperkte inhoudelijke kwaliteit.

Het archeologisch onderzoek van het terrein heeft echter wel een inhoudelijke kwaliteit in de zin dat het informatie bijdraagt aan de landschapsarcheologie, en verder ook aan een holistische 'culturele biografie' van het landschap. Dit is interessant om de aard, verspreiding en 'kwaliteit' van het archeologisch erfgoed te kunnen inschatten.⁷

⁷ http://www.onderzoeksbalans.be/onderzoeksbalans/archeologie/methoden_en_technieken/terreinevaluatie/inleiding

6 Analyse van de geplande situatie: effecten

Door middel van een analyse van de geplande situatie wordt onderzocht op welke wijze en in welke mate de effecten, zijnde de geplande ingreep in de bodem, de aanwezige archeologische waarden zal beïnvloeden. Dit maakt mogelijk om voor de verschillende effecten, adviezen op te stellen.

Fysieke aantasting van archeologische waarden

De aanleg van de verkaveling noodzaakt een aantal bodemingrepen die tot op zekere diepte het bodemarchief volledig zullen vergraven.

Aantasting ensemblewaarde van archeologische waarden

De ensemblewaarde van de archeologische waarden is reeds grotendeels aangetast voor de ruimere site waarvan de aangetroffen resten deel uitmaken. De geplande bodemingreep zal de ensemblewaarde aantasten. De ensemblewaarde van de resten op het terrein zelf zijn wel goed bewaard en zullen door de geplande bodemingreep sterk aangetast worden.

Degradatie van archeologische waarden

De kans op bewaring van organisch materiaal is doorgaans beperkt.

Deformatie van archeologische waarden

Als gevolg van de druk uitgeoefend door de in te planten gebouwen, zal ook een deel van de onderliggende bodem die niet onmiddellijk fysiek aangetast is, gecompacteerd worden. Ook de zware werfmachines zullen de bodem enigszins verstoren in de zones die niet onmiddellijk fysiek worden aangetast.

7 Aanbevelingen

7.1 Adviezen

Op basis van de waardering van de aangetroffen archeologische sporen worden voor het onderzoeksgebied de volgende opties overwogen:

Op basis van de resultaten van het terreinonderzoek, werd een site afgebakend. Deze omvat de volledige noordelijke zone en bevat de resten van minstens twee spijkers of graanopslagplaatsen. De sporen zijn op basis van vondstmateriaal te dateren in de ijzertijd of Romeinse tijd. In het zuiden van deze zone werd een greppel aangetroffen, die mogelijk te interpreteren is als een erfafbakingsgreppel. Daarom werd de zone net voorbij deze greppel afgebakend.

De sporen zijn mogelijk te relateren aan vondsten uit de ijzertijd en de Romeinse tijd in de omgeving. De site bevat dan ook belangrijke informatie om de hiaten in de bewoning en activiteiten uit de ijzertijd of Romeinse tijd in de omgeving. Indien een bewaring van *in situ* geen optie is, wordt het verdere onderzoek van de site geadviseerd, aan de hand van een opgraving. Het afgebakende areaal voor een opgraving omvat 7048 m².

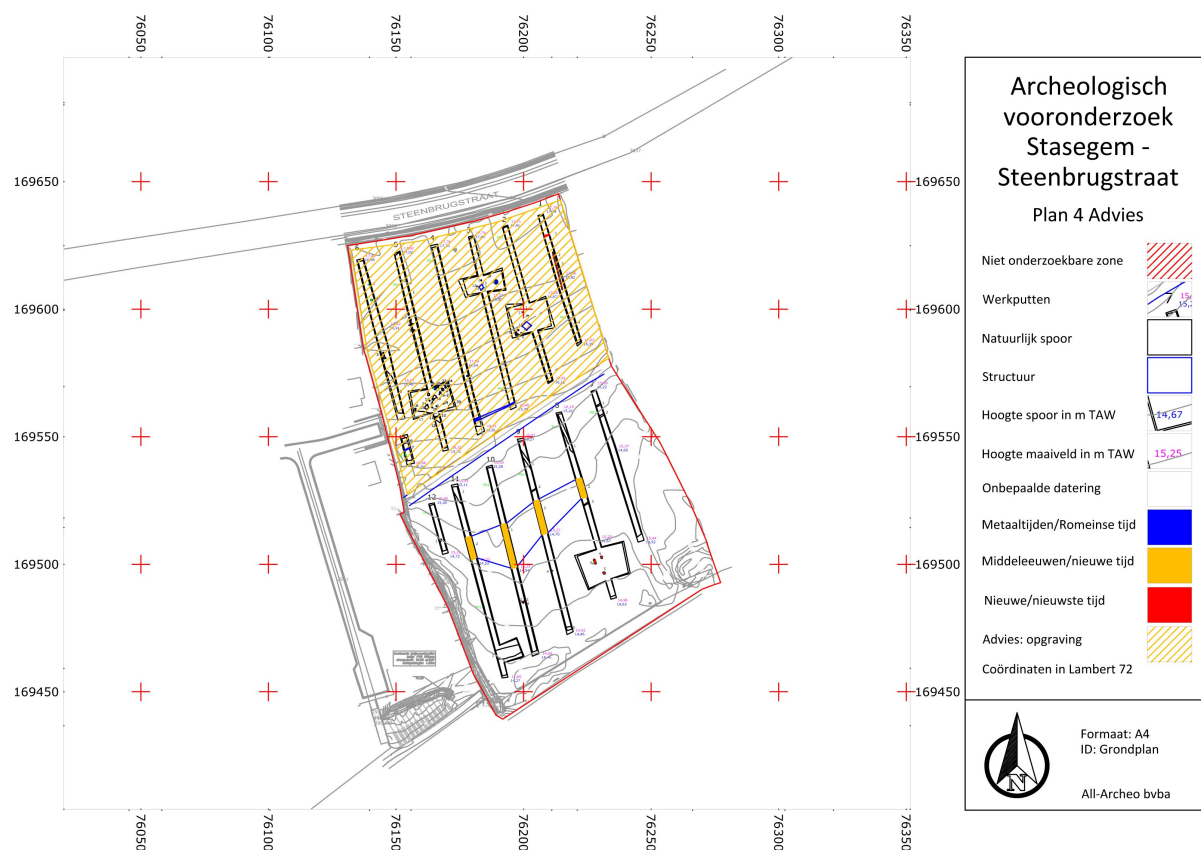

Fig. 29: Advieskaart met op te graven zone (oranje arcering)

Aandachtspunten bij de advisering van een opgraving zijn de goede, duidelijke zichtbaarheid van de aanwezige sporen. De sporendensiteit is eerder laag, waardoor een beperkte complexiteit van het onderzoek verwacht wordt. Tot slot bestaat de bodem in de noordelijke zone uit goed drainerende gronden, waardoor weinig problemen met wateroverlast verwacht worden.

In het zuidelijke deel van het terrein werden voornamelijk resten aangetroffen die te dateren zijn in de nieuwe of nieuwste tijd. De sporen houden grotendeels verband met de drainage van de vrij natte gronden. Hier is geen site af te bakenen. Voor dit deel wordt dan ook de vrijgave van het terrein geadviseerd.

8 Bibliografie

8.1 Publicaties

Deconynck, J./A. Verbruggen/C. Van Hecke/P. Laloo/J. Deschietter/W. De Clercq, 2012: De vicus van Harelbeke. Nieuwe vondsten op de Collegewijk (W.-VI), *Signa* 1, 21-27

Messiaen, L./A. De Logi/K. Sturtewagen/T. Bruyninckx, 2008: Een midden-Romeinse nederzetting te Harelbeke Evolis (prov. West-Vlaanderen), *Romeinendag* 2008, 105-106.

van den Broeke P. 1980: Een rijk gevulde kuil met nederzettingmateriaal uit de IJzertijd, gevonden te Geleen, prov. Limburg, *Analecta Praehistorica Leidensia XIII*, 101-113.

8.2 Websites

Agentschap voor geografische informatie Vlaanderen (2012)
<http://geo-vlaanderen.agiv.be/>

Centraal Archeologische Inventaris (2012)
<http://cai.erfgoed.net/cai/index.php>

Databank ondergrond Vlaanderen (2012)
<http://dov.vlaanderen.be>

GIS West, provincie West-Vlaanderen (2012)
http://www.giswest.be/artman/publish/cat_index_106.html

Nationaal geografisch instituut (2012)
<http://www.ngi.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2012)
Vlaams instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE)
<http://www.onderzoeksbalans.be>

9 Bijlagen

9.1 Lijst van afkortingen

CAI	Centrale Archeologische Inventaris
TAW	Tweede Algemene Waterpassing
DHM	Digitaal hoogtemodel

9.2 Glossarium

Ex situ	Tegenovergestelde van in situ.
Hydrografie	Beschrijving van de fysische eigenschappen van waterlichamen en het aangrenzende land.
In situ	Term gebruikt voor de aanduiding van archeologische resten die in dezelfde toestand worden teruggevonden als ze in het verleden door de mens zijn achtergelaten.
Off-site	Sporen die niet onmiddellijk aan een site kunnen toegewezen worden.
Onderzoeksgebied	Deel van het plangebied dat onderworpen is aan een archeologisch (voor)onderzoek.
Plangebied	Het terrein waarop een bodemverstorende activiteit wordt gepland of uitgevoerd.
Spijker	Bijgebouw dat dienst doet als opslagplaats.

9.3 Archeologische periodes

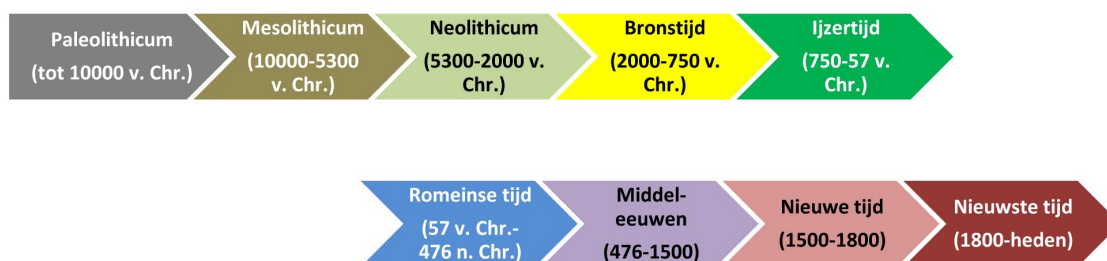

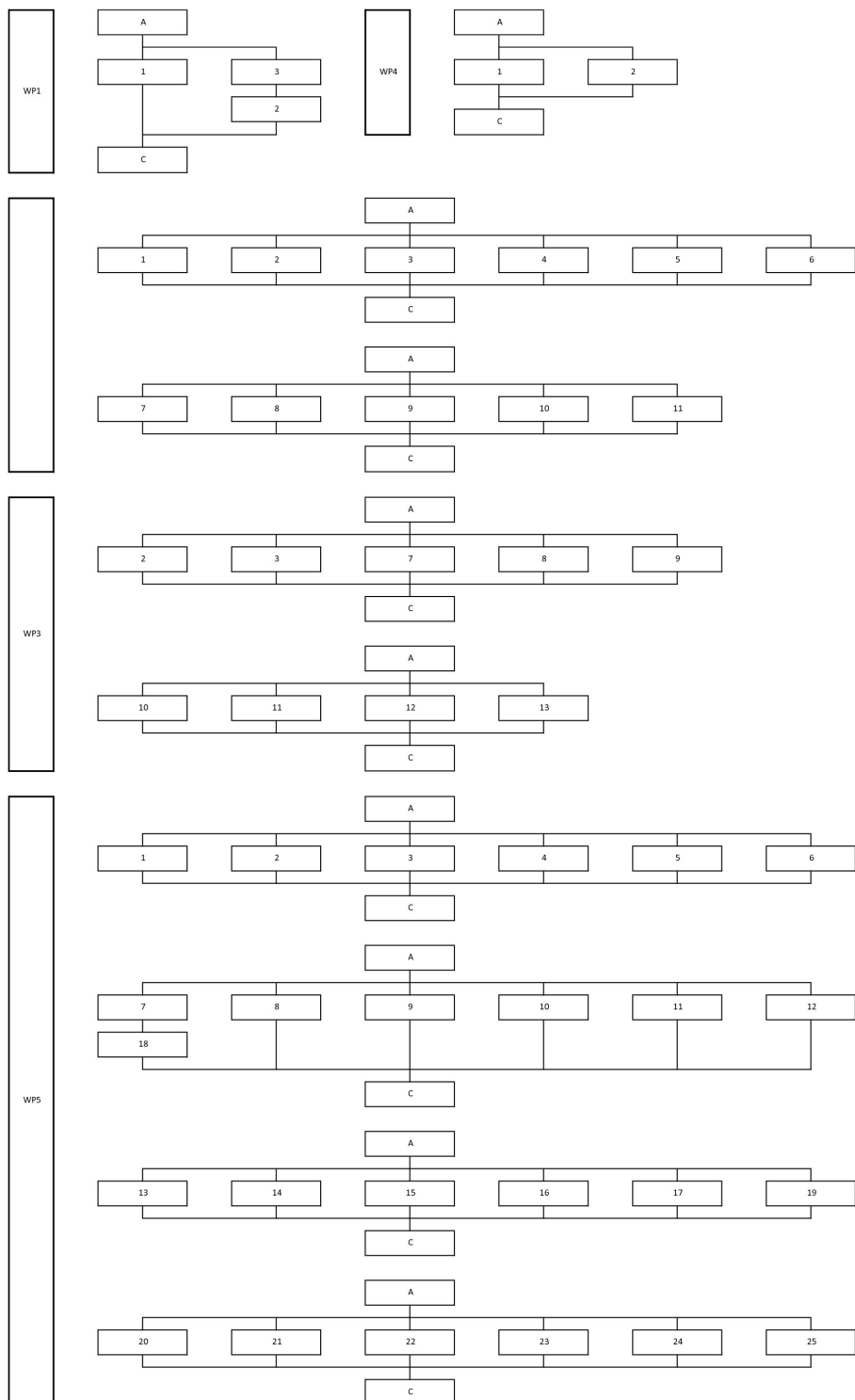
Fig. 30: Archeologische periodes

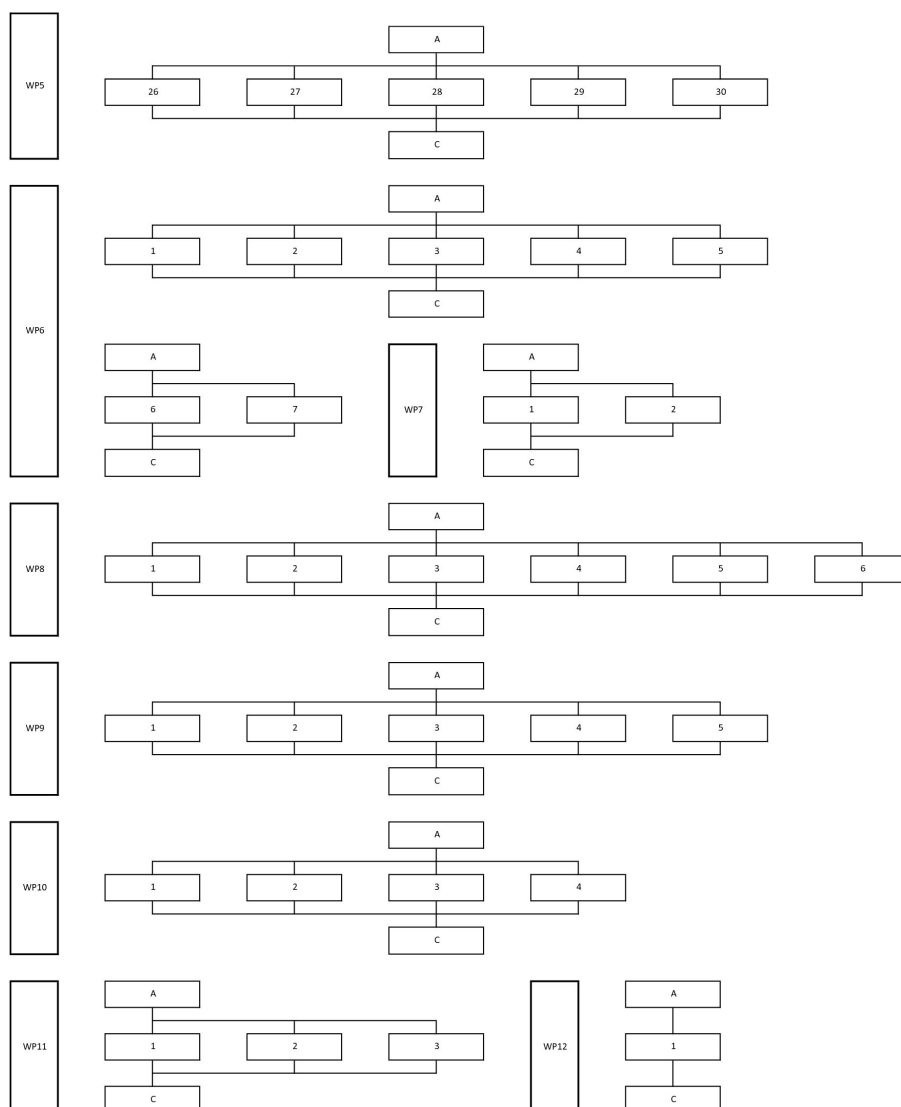
9.4 Plannen en tekeningen

- Plan 1: Situering
- Plan 2: Detail
- Plan 3: Detail
- Plan 4: Advies

Tekening 1: Profiel- en coupetekeningen

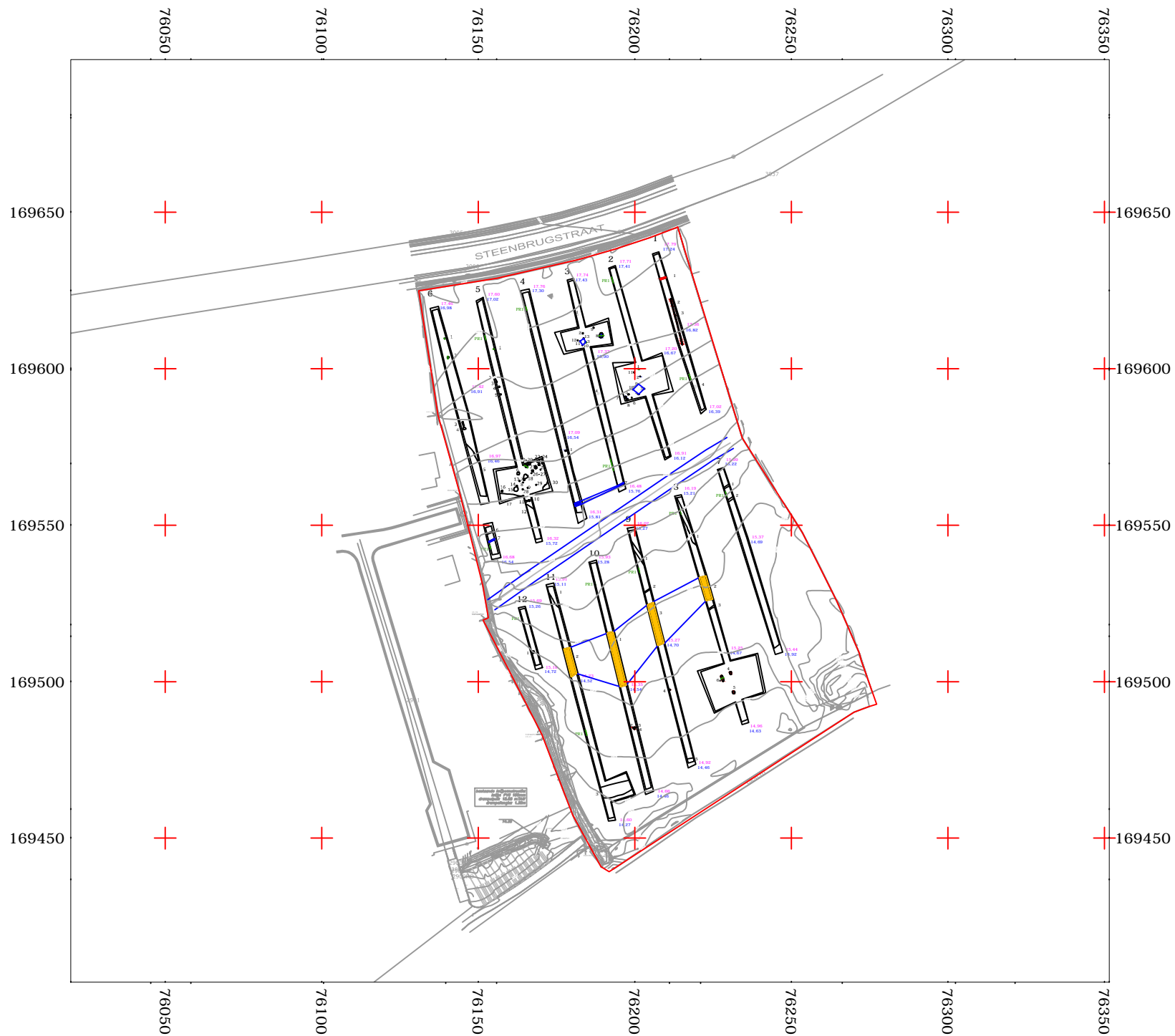
9.5 Harrismatrix

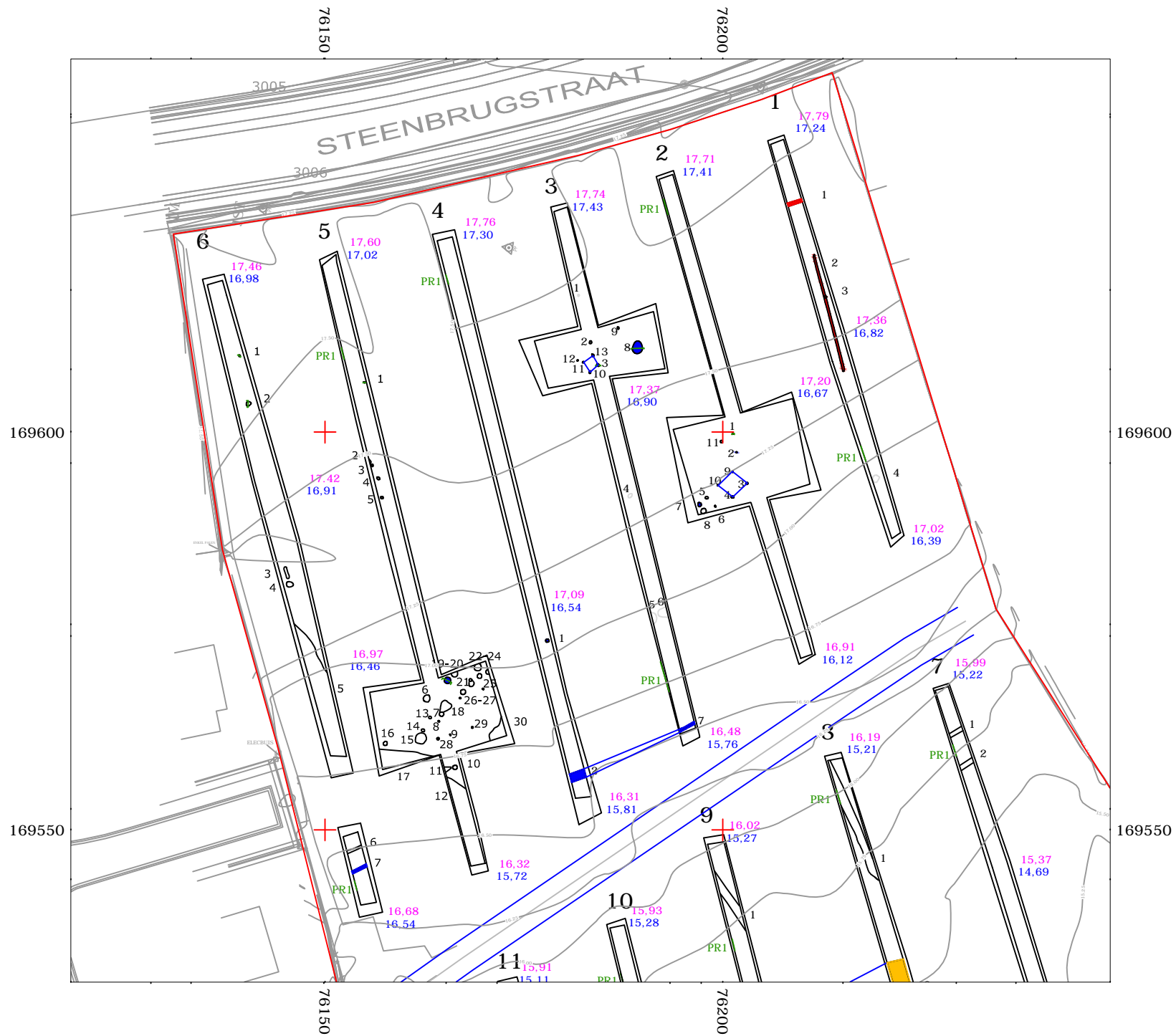

9.6 CD-rom

Inventarislijsten van het gerecupereerde vondstenmateriaal, van de sporen met beschrijving, van alle tekeningen en van alle foto's zijn digitaal beschikbaar. Dit is tevens het geval voor het dagboek, de foto's, de plannen en tekeningen.

Archeologisch vooronderzoek Stasegem - Steenbrugstraat

Plan 3 Detail

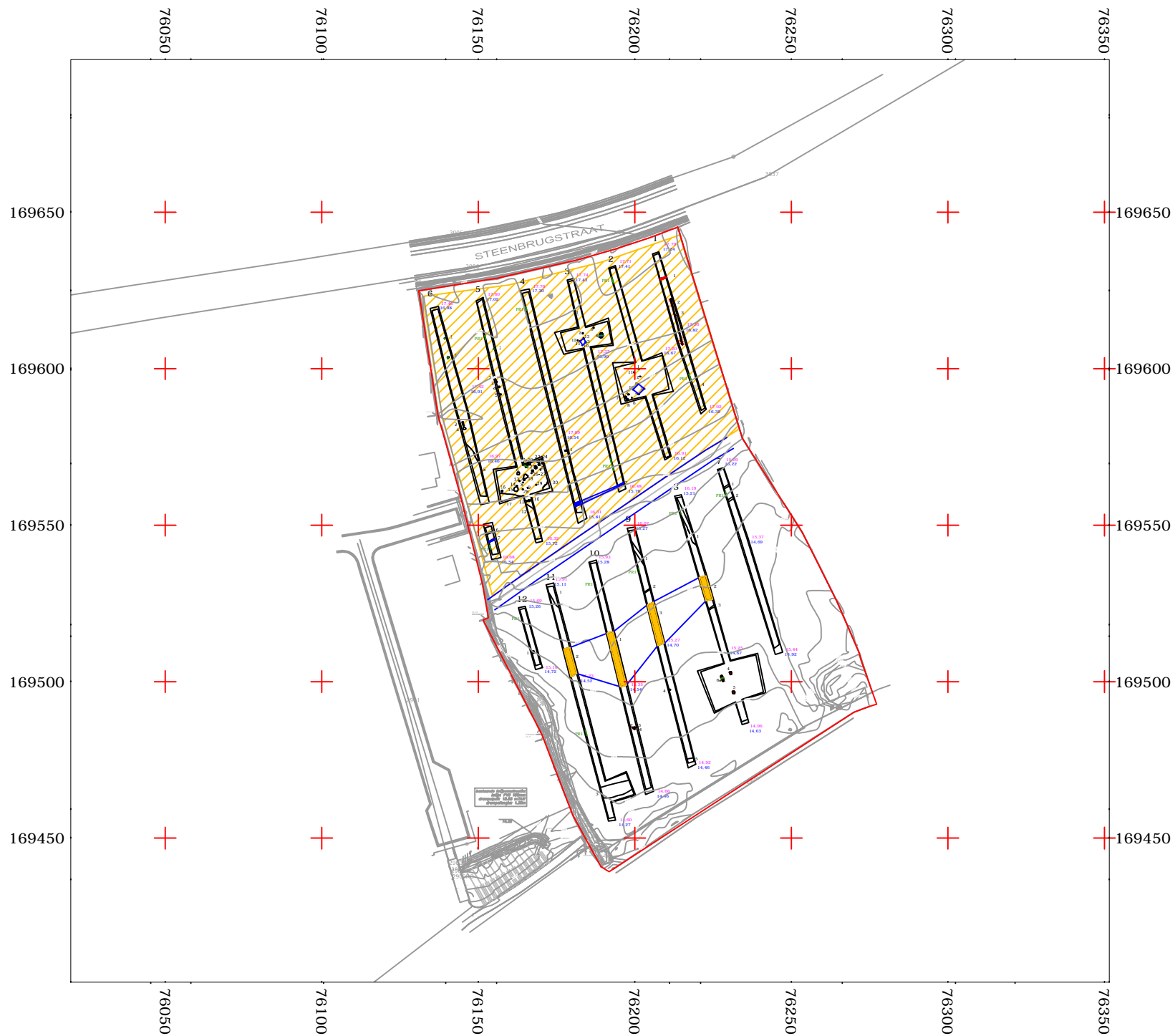
Niet onderzoekbare zone	
Werkputten	
Natuurlijk spoor	
Structuur	
Hoogte spoor in m TAW	
Hoogte maaiveld in m TAW	
Onbepaalde datering	
Metaaltijden/Romeinse tijd	
Middeleeuwen/nieuwe tijd	
Nieuwe/nieuwste tijd	

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Stasegem - Steenbrugstraat

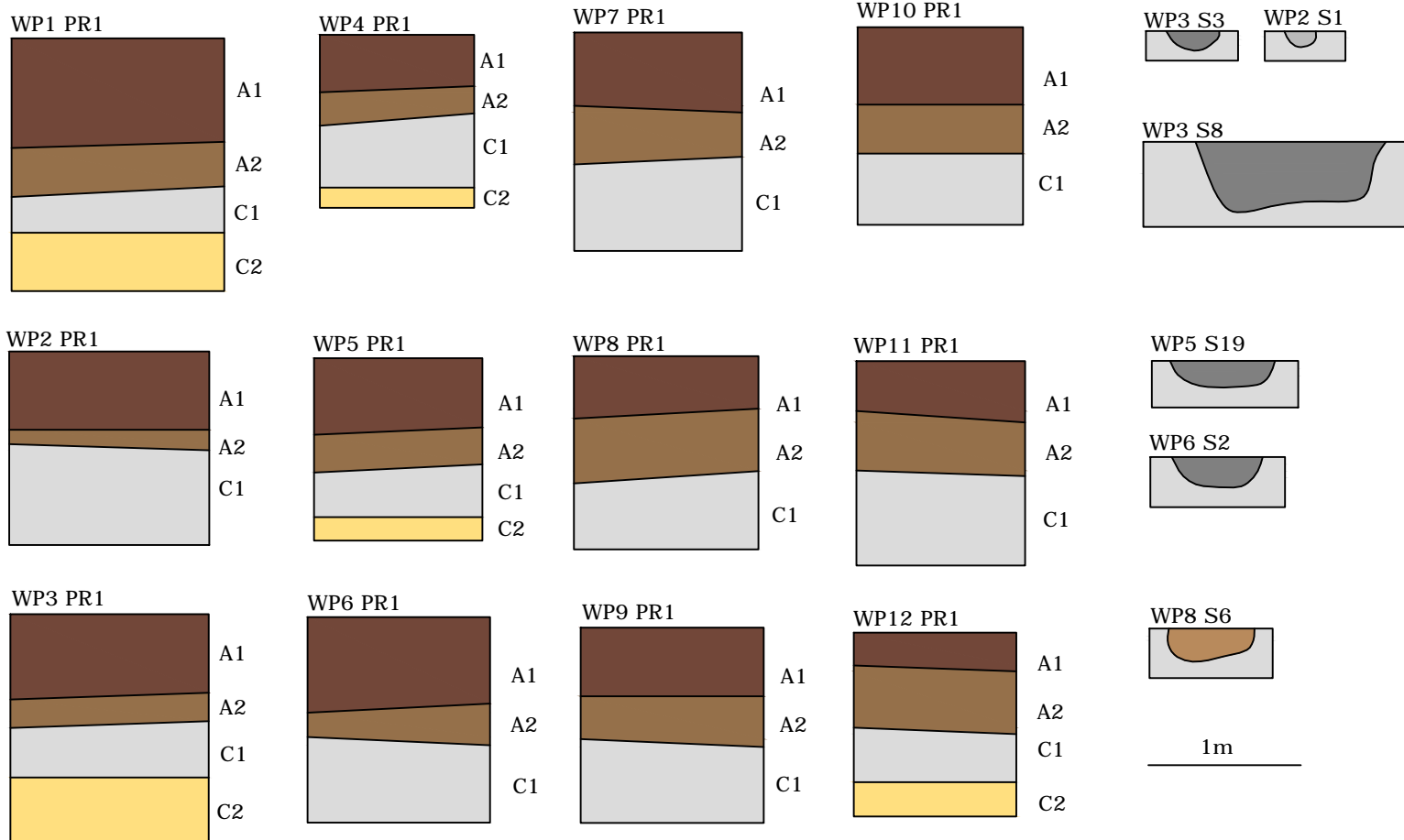
Plan 4 Advies

Niet onderzoekbare zone	
Werkputten	
Natuurlijk spoor	
Structuur	
Hoogte spoor in m TAW	
Hoogte maaiveld in m TAW	
Onbepaalde datering	
Metaaltijden/Romeinse tijd	
Middeleeuwen/nieuwe tijd	
Nieuwe/nieuwste tijd	
Advies: opgraving	
Coördinaten in Lambert 72	

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Stasegem - Steenbrugstraat